

PM Rotel I (Dnr KS 2021/650)

Hållbarhetsstrategi för Region Stockholm

Remiss från Region Stockholm

Remisstid den 10 september 2021

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarråden Anna König Jerlmyr och Katarina Luhr anför följande.

Ärendet

Region Stockholms nya hållbarhetsstrategi syftar till att vara en plattform för samlad styrning och vidareutveckling av Region Stockholms hållbarhetsarbete. Arbetet i enlighet med hållbarhetsstrategin ska bidra till hållbarhetsmålen i FN:s Agenda 2030, klimatmålen i Parisavtalet och till Regional utvecklingsplan för Stockholm, RUF 2050 samt till regionfullmäktiges mål som fastställs i budget.

Strategin omfattar tre områden – ”Hållbara städer, landsbygds- och skärgårdsområden”, ”Hållbar konsumtion och produktion” och ”En organisation att lita på”.

Hållbarhetsstrategi bygger på att invånarna ska kunna lita på att samhällsuppdraget bedrivs hållbart och att Region Stockholm tar ansvar för att bidra till en bättre värld för framtida generationer. Det innebär att verksamheten är pålitlig, långsiktig och anpassningsbar utifrån en sammanvägd hänsyn till sociala, miljömässiga och ekonomiska aspekter.

Hållbarhetsstrategi ska gälla för perioden 2022–2027 och ska beslutas av regionfullmäktige i december 2021. Hållbarhetsstrategin ska ersätta Region Stockholms miljöprogram som gäller fram till årets slut.

Stockholms stad har fått hållbarhetsstrategin för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och miljö- och hälsoskyddsutskottet. På grund av den korta remisstiden har miljöförvaltningen svarat med ett kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret är positivt till att Region Stockholm tar ett helhetsperspektiv på hållbarhet och integrerar sociala, miljömässiga och ekonomiska frågor i en sammanhållen hållbarhetsstrategi. Stadsledningskontoret lyfter även att det är positivt att regionen inriktar sig mot en fördjupad och utvecklad samverkan med kommuner och andra aktörer för att effektivt gemensamt bidra till en hållbar utveckling.

Miljöförvaltningen anser att det är en heltäckande strategi, men lyfter att strategin bygger på analyser av gapet mellan nuläge och önskat läge, men det framgår inte hur det önskade läget ska uppnås. Miljöförvaltningen anser att det vore bra om strategin innehöll fler konkreta beskrivningar av hur det önskade läget ska uppnås, alternativt kan strategin kompletteras med handlingsplaner som konkretiserar vägen framåt.

Våra synpunkter

Vi välkomnar Region Stockholms nya hållbarhetsstrategi. Det är positivt att Regionen tar ett helhetsperspektiv kring hållbarhet och integrerar sociala, miljömässiga och ekonomiska frågor i en sammanhållen hållbarhetsstrategi.

Efterfrågan på hållbarhet och klimatsmarta lösningar är stor och kommer troligen växa ytterligare de kommande åren. Genom att växla upp hållbarhetsarbetet och påskynda den gröna omställningen minskar vi klimatpåverkan och skapar goda förutsättningar för renare luft, friskare vatten och ökad biologisk mångfald. Men även vår huvudstadsregions attraktions- och konkurrenskraft stärks vilket är nödvändigt för en ökad tillväxt.

Region Stockholms hållbarhetsstrategi lyfter flera viktiga aspekter. Bland annat regionens inriktning mot en fördjupad och utvecklad samverkan med kommuner, andra regioner, statliga myndigheter, akademien och näringslivet. Vi är helt övertygande om att detta är helt essentiellt för att kunna lyckas med den gröna omställningen. Vi vill också instämma i stadsledningskontorets yttrande om att trygghet och goda livsmiljöer är grundläggande för delaktighet och ett hållbart samhälle. Staden har som målsättning att inte ha några särskilt utsatta områden samt halvera otryggheten från år 2020 till år 2025. Regionen spelar en viktig roll i detta arbete och måste stödja kommunernas arbete samt utveckla trygghetsperspektivet i sina verksamheter som sjukvård och kollektivtrafik.

En ytterligare positiv del i Regionens hållbarhetsstrategi är identifieringen av klimatpåverkan från konsumtionen som ett prioriterat område, samt att cirkulära flöden är en viktig förutsättning för minskad klimatpåverkan och hållbar resursanvändning.

Stockholms miljöförvaltning önskar emellertid fler konkreta beskrivningar av hur strategins mål rent praktiskt ska uppnås. I Stockholms stad har miljöprogrammet kompletterats med handlingsplaner för prioriterade områden där åtgärder beskrivs mer detaljerat, något som även skulle kunna tas fram för att komplettera och underlätta utförandet av Region Stockholms hållbarhetsstrategi.

Vi ser framemot ett gott samarbete framöver där vi tillsammans skapar en konkurrenskraftig hållbar huvudstadsregion.

Vi föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 8 september 2021

ANNA KÖNIG JERLMYR OCH KATARINA LUHR

Bilagor

1. Hållbarhetsstrategi för Region Stockholm. Remiss-PM
2. Hållbarhetsstrategi för Region Stockholm 2022–2027

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden Jan Valeskog och Kadir Kasirga (båda S) enligt följande.

I Region Stockholms förslag till hållbarhetsstrategi ligger fokus på den ekologiska hållbarheten. Övriga hållbarhetsaspekter lyser dock med sin frånvaro. Det finns en stark koppling mellan den sociala och ekologiska dimensionen av hållbar utveckling. Olika grupper i samhället påverkas olika hårt av miljö- och klimatproblem och politiken för att möta klimatproblemen måste gå hand i hand med en aktiv politik för jämlikhet och jämställdhet. Detta perspektiv saknas helt i förslaget.

Vi delar miljöförvaltningens synpunkt om att det inte räcker med att strategin bygger på gapet mellan nuläge och önskat läge, utan att det också behövs konkreta åtgärder för att uppnå det önskade läget. Strategin behöver fler konkreta beskrivningar av hur det önskade läget ska uppnås och konkretiseringar av vägen framåt. Risken blir annars, som så ofta i blå-gröna samarbeten, ett dokument fyllt med fina ord och visioner, men i verkligheten en avsaknad av konkreta åtgärder som gör det möjligt att nå målen.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av Karin Wanngård, Jan Valeskog och Emilia Bjuggren (alla S) med hänvisning till Socialdemokraternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Lisa Palm (Fi) med hänvisning till Socialdemokraternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Region Stockholm har remitterat ett förslag till Hållbarhetsstrategi för Region Stockholm 2022–2027 till bland annat Stockholms stad för yttrande. Hållbarhetsstrategin syftar till att vara en plattform för samlad styrning och vidareutveckling av Region Stockholms hållbarhetsarbete. Arbete i enlighet med hållbarhetsstrategin ska bidra till hållbarhetsmålen i FN:s Agenda 2030, klimatmålen i Parisavtalet och till Regional utvecklingsplan för Stockholm, RUF5 2050 samt till regionfullmäktiges mål som fastställs i budget.

Strategin omfattar tre områden – ”Hållbara städer, landsbygds- och skärgårdsområden”, ”Hållbar konsumtion och produktion” och ”En organisation att lita på”.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och miljö- och hälsoskydds nämnden. På grund av kort remisstid har miljöförvaltningen svarat med ett kontorsytt-rande.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 16 augusti 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stad har med Vision 2040 – Möjligheternas Stockholm lagt fast en hög ambitionsnivå för arbetet med hållbar utveckling. I genomförandet av visionen är Agenda 2030 med dess 17 globala mål ett viktigt steg på vägen för att utveckla stadens arbete för social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet. Av kommunfullmäktiges budget framgår att staden ska vara ledande i genomförandet av de globala hållbarhetsmålen på lokal nivå. Staden har även satt upp höga mål i miljöprogrammet, med en uttalad ambition att fortsätta vara en internationell förebild i klimat- och miljöarbetet.

Stadsledningskontoret är positiva till att Region Stockholm tar ett helhetsperspektiv på hållbarhet och integrerar sociala, miljömässiga och ekonomiska frågor i en sammanhållen hållbarhetsstrategi. Generellt är strategin och prioriteringarna bra och överensstämmer väl med stadens styrdokument. Det är positivt att strategin ska utgöra en plattform för den samlade styrningen av Region Stockholms hållbarhetsarbete samt att ett tiotal styrdokument i Region Stockholm på sikt kan avvecklas. Ett helhetsperspektiv på hållbarhet ökar tydligheten och minskar risken för potentiella målkonflikter.

Stadsledningskontoret anser också att det är bra att regionen avser att gå vidare med att konkretisera hållbarhetsarbetet i en mer detaljerad riktlinje som ska beslutas under 2022. Det är avgörande att hållbarhetsstrategin går att följa upp med tydliga och mätbara mål och kriterier inom alla tre dimensioner av hållbarhet.

Stadsledningskontoret är positiv till regionens inriktning mot fördjupad och utvecklad samverkan med kommuner, andra regioner, statliga myndigheter, akademin och näringslivet för att gemensamt bidra till en hållbar utveckling. Även samverkan med invånare och intresseorganisationer ska utvecklas. Samarbetet med akademin är prioriterat och det värt att lyfta fram att Stockholms stad och regionen har liknande samarbetsavtal med Karolinska Institutet, KTH och Stockholms universitet. En tydligare samverkan inom dessa avtal skulle kunna underlätta nationella och internationella forskningsansökningar som ofta är mycket resurskrävande.

Trygghet och goda livsmiljöer är grundläggande för delaktighet och ett hållbart samhälle. Trygghetsarbetet intar en mycket viktig roll i stadens arbete. Genom ett långsiktigt och strukturerat arbete har staden som målsättning att inte ha några särskilt utsatta områden samt halvera otryggheten från år 2020 till år 2025. Regionens roll i detta arbete måste vara att stödja kommunernas arbete samt utveckla trygghetsperspektivet i sina verksamheter som sjukvård och kollektivtrafik.

Stadsledningskontoret tycker att det är bra att strategin innehåller prioriteringar för kollektivtrafiken utifrån regionens kollektivtrafikansvar. Att stärka kollektivtrafikens attraktionskraft har en avgörande betydelse för utvecklingen i länet där det behövs fler bostäder och arbetsplatser samtidigt som klimatpåverkan behöver minskas. Insatser för ökad och säker cykling är också viktiga för att minska resandets miljöpåverkan och stärka folkhälsan. Region Stockholm ska vid revidering av länsplanen verka för att investeringarna utvärderas och styrs mot bland annat mål om andel gång, cykel och kollektivtrafik. Stadsledningskontoret efterlyser regelbundna avstämningar kring objekten i länsplanen mellan staden och regionen. Dessa saknas idag och behövs för att samordna objekten avseende bland annat utformning, genomförandetid, och kostnader.

Stadsledningskontoret vill också framhålla att regionen har en viktig roll i att företräda länet mot den nationella nivån. Hög tillgänglighet är avgörande för stadens och regionens möjligheter att växa. Hållbara resor och transporter är en viktig prioritering i stadens arbete där till exempel digitalisering, elektrifiering, näringslivets transporter och bytespunkter för kollektivtrafiken är viktiga fokusområden.

Stadsledningskontoret anser att det är bra att Region Stockholm identifierar klimatpåverkan från konsumtionen som ett prioriterat område att arbeta med, samt att cirkulära flöden är en viktig förutsättning för minskad klimatpåverkan och hållbar resursanvändning. Det är också positivt att Region Stockholm vill verka för ökad högkvalitativ återvinning av material som inte kan återanvändas, såsom plast. Stockholms stad har ett pågående arbete med en handlingsplan för hållbar plastanvändning (planen förväntas beslutas under 2021) där ambitionen finns att undersöka möjligheter för ökad materialåtervinning och staden samverkar gärna i frågan.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen anser remissen besvarad i enlighet med vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Miljöförvaltningen

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 20 augusti 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att det är en heltäckande strategi. Strategin bygger på analyser av gapet mellan nuläge och önskat läge, men det framgår inte hur det önskade läget ska uppnås. Det vore därför bra om strategin innehöll fler konkreta beskrivningar av hur det önskade läget ska uppnås, alternativt kan strategin kompletteras med handlingsplaner som konkretiserar vägen framåt.

I tabellen nedan har en utsortering gjorts av vilka av delmålen som bedöms relevanta för miljöförvaltningen att lämna synpunkter på. Under respektive målområde finns delmål och prioriteringar, vilka listas i tabellen nedan, tillsammans med förvaltningens synpunkter

2.1 Hållbara städer, landsbygds- och skärgårdsområden	
Delmål	<i>Miljöförvaltningens synpunkter</i>
2.1.2 Minskad miljö- och klimatpåverkan i Stockholms län	
<i>Prioritering: Hållbart resande och kollektivtrafikens konkurrenskraft i Stockholms län stärks.</i>	<p>Strategin bör ta hänsyn till de stora möjligheter att arbeta på distans som vissa yrkesgrupper i regionen har. En utredning från WSP i maj 2021, visar att Stockholmsregionen har högst andel yrken som kan utföras på distans, 44 procent. Distansarbete bör främjas och underlättas i de yrkesgrupper där det är möjligt. Regionens samtliga arbetsplatser bör anpassas till cykling genom att bli en cykelvänlig arbetsplats, som ett verktyg att främja klimatet, stadsmiljön och folkhälsan.</p> <p>Som ytterligare ett led i att främja alternativ till bil, bör regionens arbetsplatser ta bort subventionerad parkering som förmån till anställda, om inte detta redan är gjort.</p> <p>En ytterligare synpunkt är att kollektivtrafiken bör planeras så att det under en pandemi är lättare att flytta busstrafik till områden där färre har möjlighet att jobba hemifrån, för att minska risk för trängsel i kollektivtrafiken.</p>
<i>Prioritering: Region Stockholm verkar för att länsplanen för regional transportinfrastruktur underlättar ett hållbart resande i Stockholms län.</i>	<p>Formuleringen bör stärkas till att styra mot ett hållbart resande i Stockholms län. Det bör också förtydligas att regionen, som upprättare av länsplanen, ska säkra att investeringarna utvärderas enligt fyrstegsprincipen för transporteffektivitet samt att klimatsmarta utformningar ska väljas vid utbyggnad.</p>

2.2 Hållbar konsumtion och produktion	
Delmål	<i>Miljöförvaltningens synpunkter</i>
2.2.1 Minskad klimatpåverkan och resursanvändning	
<i>Prioritering: Utsläpp av växthusgaser från Region Stockholms verksamheter minskar.</i>	Förvaltningen anser att det är bra att Region Stockholm identifierar klimatpåverkan från konsumtionen som prioriterat att arbeta med, samt att cirkulära flöden är en viktig förutsättning för minskad klimatpåverkan och hållbar resursanvändning.
<i>Prioritering: Resursförbrukning och miljöpåverkan från värdeprocesser minskar ur ett livscykelperspektiv.</i>	I detta avsnitt nämns samverkan med profession, akademi och leverantörer. Här skulle även samverkan kunna ske med övriga regioner, då några säkert kommit långt i vissa delar och där regionerna kan lära av och stärka varandra. Det är positivt att Region Stockholm prioriterar att utvärdera hur övergång från engångs- till flergångsmaterial eller mindre miljöbelastande engångsprodukter kan ske. Det är dock viktigt att kemikalieaspekten också beaktas i livscykelperspektivet eftersom många engångs- och flergångsprodukter i plast är förknippade med innehåll av oönskade ämnen. Stockholms stad tar gärna del av resultaten från utvärderingarna och tror att de kan komma till stor användning i fler regioner och kommuner.
<i>Prioritering: Delning av resurser och materialåtervinning ökar.</i>	Rubriken skulle kunna kompletteras med återbruk/återanvändning, det vill säga "Delning av resurser samt återbruk/återanvändning och materialåtervinning ökar" för att tydliggöra även ett ökat fokus på återbruk/återanvändning. Återbruk är längre upp i avfallstrappan än materialåtervinning och bör därför också tydligt prioriteras. Det är mycket bra att cirkulär design, innovationer och effektiva affärsmodeller främjas inom identifierade fokusområden. För information så har Stockholms stad ett pågående arbete med att ta fram en handlingsplan för cirkulärt byggande (planen ska beslutas hösten 2021). I handlingsplanen finns flera beröringspunkter med regionens utmaningar kopplat till återbruk/återanvändning av byggmaterial (exempel-

	<p>vis juridiska förutsättningar att sälja eller skänka överskott, behov av mellanlagring, ekonomiska incitament, branschgemensamma system och hantering av tekniska kvalitetskrav) där samverkan kan vara gynnsamt.</p> <p>Det är positivt att Region Stockholm vill verka för ökad högkvalitativ återvinning av material som inte kan återanvändas, såsom plast. Stockholms stad har ett pågående arbete med en handlingsplan för hållbar plastanvändning (planen förväntas beslutas under 2021) där ambitionen finns att undersöka möjligheter för ökad materialåtervinning och staden samverkar gärna i frågan.</p>
2.2.2 Minskade miljö- och hälsoskadliga utsläpp	
<i>Prioritering: Utsläpp av miljö- och hälsofarliga ämnen samt buller minskar och giffria miljöer främjas.</i>	<p>Det är positivt att Region Stockholm fortsätter att utveckla arbetet med att minska miljö- och hälsoskadliga utsläpp och främja giffria miljöer. Att särskild vikt läggs vid kemikalier i varor är bra eftersom det är en stor utmaning att bara identifiera vilka ämnen som förekommer i alla de varor som omger oss.</p> <p>Förvaltningen anser också att eftersom Region Stockholm är en transportintensiv aktör och transporter på flera sätt är betydande delar av verksamhetens omgivningspåverkan, bör strategin ge större utrymme åt buller och luftföroreningar.</p>
<i>Prioritering: Läkemedels miljöpåverkan hanteras i ett helhetsperspektiv med fokus på minskade utsläpp av särskilt miljöbelastande läkemedelssubstanser.</i>	Förvaltningen anser att förslaget är bra och har inga övriga synpunkter.
2.2.3 Ökad biologisk mångfald och värnade ekosystemtjänster	
<i>Prioritering: Biologisk mångfald och ekosystemtjänster bevaras och stärks</i>	Förvaltningen anser att det i strategin bör framgå att både den lokala och den regionala grönstrukturen ska värnas. Det är positivt att strategin betonar att biologisk mångfald ska stärkas i samtliga skeden och bestånd: befintliga byggnader, anläggningar och mark, vid nybyggnation och vid byggnation och anläggning på redan exploaterad mark. Det är även positivt att aspekten

	med kravställning på varor och tjänster utifrån ett biologisk mångfalds- perspektiv lyfts.
2.2.4 Universell och hälsofrämjande utformning	
<i>Prioritering: Hälsofrämjande och läkande miljöer såväl utomhus som inomhus främjas vid drift och förvaltning samt vid ny- och ombyggnationer.</i>	<p>Under "Hälsofrämjande och läkande miljöer" räknas olika aspekter upp som kan bidra till en hälsofrämjande miljö (minimera negativ ljudpåverkan, stärka trygghet, skapa rogivande miljöer, främja rörelse, val av växtlighet). Dessa aspekter kan med fördel kombineras och därmed ge ökad effekt. Sådana synergieffekter kan betonas på fler ställen i strategin.</p> <p>Förvaltningen anser också att istället för "minimera negativ ljudpåverkan" kan med fördel begreppet "goda ljudmiljöer" användas.</p> <p>Det bör också förtydligas att det som anges i 2.2.4 gäller såväl sjukvården som kollektivtrafiken.</p>
2.2.5 Hållbara leveranskedjor	
<i>Prioritering: Systematiska och harmoniserade arbetsätt för att säkerställa hållbara leveranskedjor tillämpas i inköpsprocessen.</i>	<p>Det är klokt att försöka stärka den interna samverkan mellan inköpsorganisationer och beställare. Genom en bra dialog är det enklare att fullt ut realisera de hållbarhetsintentioner som kravställen syftar till. Att öka antalet uppföljningar utifrån risk möjliggör också att de interna resurserna används på ett klokt och systematiskt sätt.</p>

2.3 En organisation att lita på

Delmål	Miljöförvaltningens synpunkter
---------------	--------------------------------

2.3.1 Långsiktigt hållbar ekonomi	
<i>Prioritering: Hållbarhetsperspektiv inkluderas i styrande processer och i avtal</i>	Förvaltningen anser att förslaget är bra och har inga övriga synpunkter.
<i>Prioritering: De åtgärder som ger störst samlad nytta för människor och miljö, med hög ekonomisk effektivitet, identifieras och prioriteras.</i>	Förvaltningen anser att det är bra att strategin nämner att indikatorer ska utvecklas för att följa upp mer omfattande insatser. Det är då värdefullt att dessa indikatorer kommuniceras utåt, till exempel via webben.
2.3.3 Stärkt samverkan	
<i>Prioritering: Samverkan med intressenter utvecklas.</i>	Förvaltningen är positiv till att såväl intern som extern samverkan lyfts fram i strategin, till exempel med länets kommuner. I Stockholms stads miljöprogram 2020-2023 betonas värdet för staden att samverka med aktörer som ansvarar för samhällsviktig verksamhet, till exempel Region Stockholm och Storstockholms lokaltrafik (SL). Det är viktigt att samarbetet med dessa aktörer utvecklas och att det finns ett kontinuerligt utbyte av information och erfarenheter, till exempel i arbetet med klimatanpassning.
2.3.4 Resilient verksamhet	
<i>Prioritering: Region Stockholms verksamheter anpassas för att säkerställa drift vid effekter av ett förändrat klimat.</i>	Förvaltningen anser att förslaget till prioritering är bra. Region Stockholms samhällsviktiga verksamheter, främst kollektivtrafiken och sjukvården, har stor betydelse för stadens funktionalitet såväl i normala fall som vid extrema väderhändelser. Stockholms stads egen skyfallsmodell visar till exempel att tunnelbanan vid vissa platser riskerar att drabbas av kraftiga översvämningar vid ett skyfall (100-års regn).